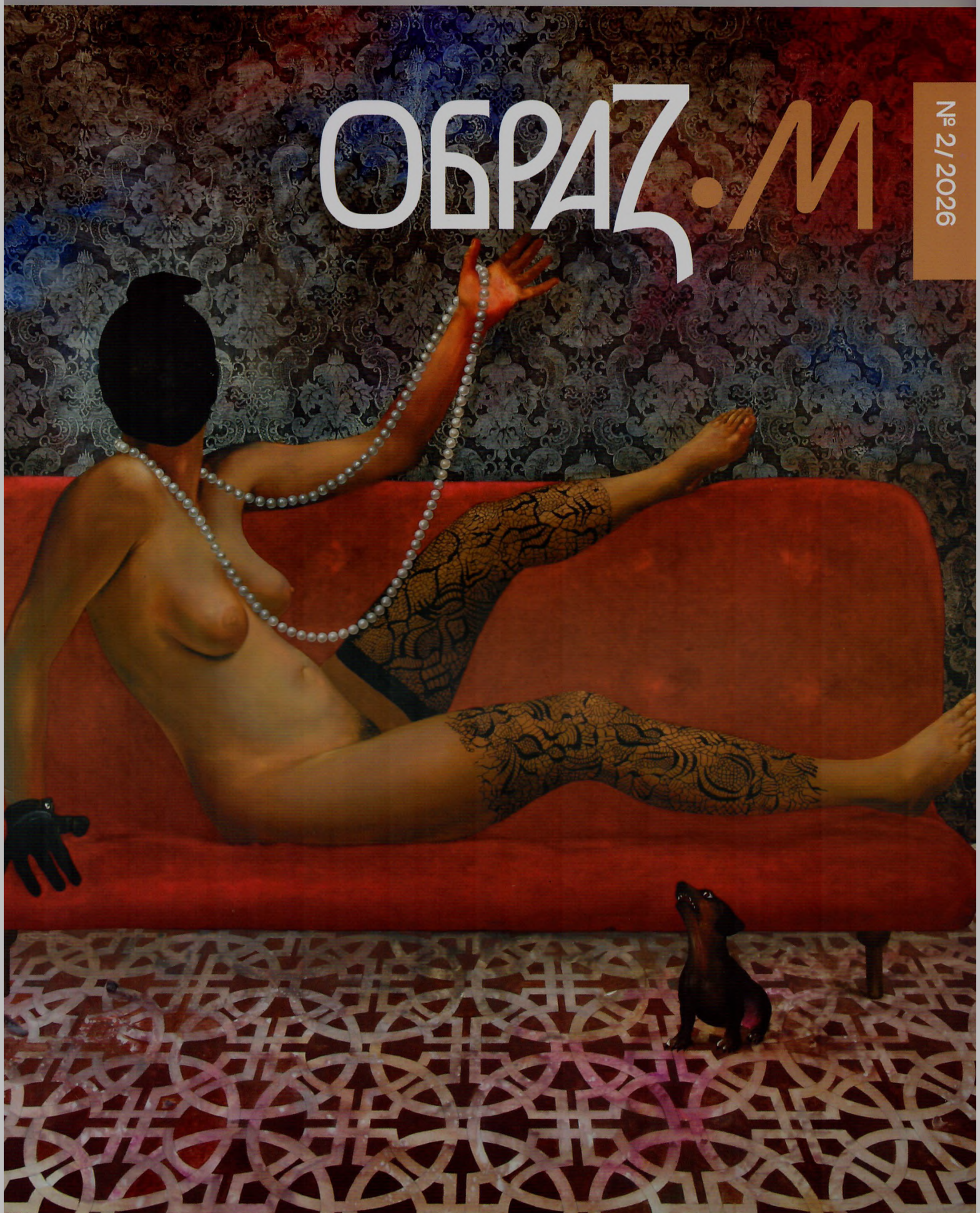
ОБРАЗ·М

№ 2/ 2026

Журнал Національної спілки художників України

Юрій Гандзюк,
юрист з авторських прав у сфері мистецтва

ВСЕУКРАЇНСЬКЕ АГЕНСТВО АВТОРСЬКИХ ПРАВ – ОПОРА У СВІТІ АВТОРСЬКИХ ПРАВ

Якщо Ви коли-небудь займалися творчістю, то Вам буде легко уявити, як Ви витратили місяці на створення, скажімо, серії картин. Уявіть, що Ви вклали в них усю свою душу, час, гроші на матеріали, і в один момент ці самі твори з'являються на якомусь сайті без дозволу, без підпису та без жодної виплаченої копійки на Вашу користь. А трапляється також ще болючіша історія, коли хтось перепродав Вашу картину вдвічі дорожче, а Ви навіть не знали про це. На жаль, більшості українських мистців не потрібно малювати в уяві таку ситуацію, оскільки їм довелося не раз переживати подібний досвід особисто, і саме тут на допомогу приходить Всеукраїнське агентство авторських прав (ВААП).

ВААП – це громадська організація, що була заснована у 2004 році. З першого ж дня свого існування агентство мало на меті стояти на захисті всіх тих, хто присвятив своє життя творінню великого: від письменників і художників до видавців та музикантів.

Засновниками ВААП стали відомі юристи, мистці, видавці та громадські діячі, що відстоюють постулати справедливості й законності як окремих суб'єктів права інтелектуальної власності, так і українського культурного виміру загалом, дотримуючись засад максимального захисту інтересів своїх партнерів, постійного розвитку організації, поєднання досвіду засновників і енергії молодого покоління та відповідності загальновизнаним морально-етичним цінностям.

Сьогодні ВААП, будучи вірною своїм традиціям, представляє інтереси всіх творців, чиї права на твори були порушені як у контексті авторського права, так і в глибинній фактурі права промислової власності. Організація вже багато років слідує принципу відданого партнерства, тому активно співпрацює з низкою всесвітньовідомих та різноманітних українських творчих об'єднань.

Діяльність агентства охоплює кілька напрямів, кожен з яких безпосередньо стосується мистців.

Говорячи про контекст захисту інтелектуальної власності загалом, варто навести чіткий приклад. Якщо Вашу роботу використали без дозволу, наприклад розмістили в інтернеті, надрукували в журналі, продали репродукцію, у такому разі ВААП допоможе захистити Ваші права. Агентство здійснює повний комплекс заходів від переговорів із порушником до судового представництва. Порушник авторських прав, за законами України, може отримати штраф, а незаконно використані матеріали підлягають конфіскації.

Варто також наголосити на питанні реєстрації авторського права, адже це дуже важливий момент, про який багато хто не знає. В Україні реєстрація авторського права не є обов'язковою. Воно виникає автоматично в момент створення твору, проте якщо виникне судовий спір, тоді Вам доведеться документально підтвердити факт свого авторства на ту чи іншу роботу, і саме тут реєстрація стає Вашим козирем у спорі. В означеному питанні ВААП супроводжує цей процес від початку й до самого кінця. Головне Ви, як правовласник, не витрачаєте часу на бюрократичні лабіринти, бо агентство бере цю відповідальність на себе.

Юрист Юрій Гандзюк та художник Іван Марчук

Важливим елементом діяльності агентства є колективне управління правами. Організація збирає, розподіляє та виплачує винагороду за використання об'єктів авторського права. Це означає, що навіть якщо Ваш твір відтворюється в рамках, дозволених законом, наприклад з метою цитування чи публічної демонстрації, Ви маєте право на справедливу компенсацію, і захист цього самого права Вам гарантує ВААП.

Одне з найбільш унікальних і, мабуть, найважливіших досягнень ВААП для художників – це запровадження в Україні механізму права слідування або, як його прийнято називати відповідно до міжнародного права, – droit de suite.

Чим є право слідування?

Уявіть, що Ви продали свою картину двадцять років тому за скромну ціну, оскільки тоді Ваше ім'я ще не мало достатньої популярності. Минув час, і Ваша творчість здобула визнання, і тепер ця картина виставляється на аукціоні за суму, що вдесятеро, а може, і більше, перевищує початкову ціну. Чи справедливо, що Ви не маєте жодної частки від цього приросту вартості? Звичайно ж ні, як нам і наголошує право слідування. Відповідно до українського законодавства автори оригіналів творів образотворчого мистецтва мають право на отримання частини суми від публічного перепродажу своїх робіт, і саме ВААП є організацією, яка акредитована державою для управління цим правом.

Названий фактор певною мірою є революційним для українського артринку, бо до появи ВААП такий механізм в Україні не

Засновник та голова Всеукраїнського агентства авторських прав Юрій Гандзюк з керівником аукціонного дому «Goldens» Михайлом Василенком

існував, а тепер він є, і це – безпосереднє досягнення організації.

Важливо звернути увагу й на той факт, що всі ми живемо в часи, коли мистецтво не знає кордонів. Ваша картина може потрапити до колекції в Берліні, зображення Вашої роботи поширитися на платформах у США, а репродукція може прикрасити певний офіс в Токіо, у зв'язку із чим виникає слушне питання стосовно того, що ж відбувається з Вашими правами в такому разі.

Як уже було зазначено вище, ВААП веде активне міжнародне співробітництво, представляючи інтереси українських мистців на глобальному рівні. Агентство уклало договори з багатьма іноземними організаціями колективного управління, що дає змогу захищати авторські права українців за кордоном, а також забезпечувати дотримання прав іноземних авторів уже на території нашої держави відповідно до двостороннього партнерства, яке будується на рівних засадах і взаємній повазі.

Особливо важливим є те, що ВААП представляє інтереси діячів культури та мистецтва не лише в приватних суперечках, а й на системному рівні у взаємодії з державними інституціями та міжнародними структурами.

Звісно, якщо хтось певним чином порушив Ваші авторські права і Ви хочете зареєструвати своє авторство на результати інтелектуальної творчої діяльності або якщо Вас цікавить те, як отримати виплати за droit de suite, тоді перший крок простий – зв'язатися з ВААП.

Агентство розташоване у Києві за адресою: вулиця Дніпровська набережна, 26-Ж, офіс 5. Телефон: +38 (067) 489-81-88. Електронна адреса: office@vaap.com.ua. Сайт організації: vaap.com.ua. На сайті можна знайти всю необхідну документацію як для правовласників, так і для користувачів творів.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що мистецтво – це не просто хобі, як уважає більшість, і не просто бізнес, як це лунає у відомих кінострічках. Мистецтво – це мова, якою художник розмовляє зі світом, і кожне його слово, кожна лінія й кожен колір належать своєму авторові.

Проте в реальному світі право без захисту є лише красивим словом на папері. ВААП – це реальний механізм, який перетворює Ваше право на дієвий інструмент. Це не бюрократична установа, яка просто виписує папірці, а команда людей, що розуміє цінність творчості й щодня бореться за те, аби ця цінність була визнана та захищена.

Ми живемо в Україні, у країні, де навіть під час найважчих випробувань культура залишається живою і незламною. Тим більше важливо, щоб кожен творець знав і вірив, що є організація, яка стоїть поряд і не дасть нікому привласнити результати Вашої плідної праці.

Члени ГО ВААП (ліворуч) на засіданні в Українському національному офісі інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ)